

Тема № 3
Заняття № 1
Застело Г.І.

Порядок проведення робіт із створення КТЗІ в ІТС. НД ТЗІ 3.7-003-05.

1. Загальні положення відносно створення КСЗІ.

2. Обґрунтування необхідності створення КСЗІ.

3. Характеристика етапів створення КСЗІ.

1. Загальні положення відносно створення КСЗІ.

2. Обґрунтування необхідності створення КСЗІ.

3. Характеристика етапів створення КСЗІ.

НД ТЗІ 3.7-003-2005 «Порядок проведення робіт із створення КСЗІ в ІТС»

Цей документ *визначає* основи організації та порядок виконання робіт із захисту інформації в ІТС - порядок прийняття рішень щодо складу КСЗІ в залежності від умов функціонування ІТС і видів оброблюваної інформації, визначення обсягу і змісту робіт, етапності робіт, основних завдань та порядку виконання робіт кожного етапу.

Дія цього НД ТЗІ поширюється тільки на ІТС, в яких здійснюється **обробка інформації автоматизованим способом**.

Інформаційна система – організаційно-технічна система, що реалізує технологію обробки інформації за допомогою засобів обчислювальної техніки та програмного забезпечення;

Телекомунікаційна система – організаційно-технічна система, що реалізує технологію інформаційного обміну за допомогою технічних і програмних засобів шляхом передавання та приймання інформації у вигляді сигналів, знаків, звуків, зображень чи іншим чином;

Інтегрована система – сукупність двох або кількох взаємопов'язаних інформаційних та (або) телекомунікаційних систем, в якій функціонування однієї (кількох) з них залежить від результатів функціонування іншої (інших) таким чином, що цю сукупність у процесі взаємодії можна розглядати як єдину систему.

Під інформаційно-телекомунікаційною системою в цьому НД ТЗІ розуміється будь-яка система, яка відповідає одному з трьох наведених вище видів автоматизованих систем.

Комплексна система захисту інформації (КСЗІ) (рос. - комплексная система защиты информации) – це сукупність організаційних, інженерних і програмно-апаратних засобів, що забезпечують захист інформації в ІКС.

Порядок створення КСЗІ в ІТС є єдиним незалежно від того:

- створюється КСЗІ в ІТС, яка проектується,
- чи в діючій ІТС, якщо виникла необхідність забезпечення захисту інформації або модернізації вже створеної КСЗІ.

Процес створення КСЗІ полягає у здійсненні комплексу взаємоузгоджених заходів, спрямованих на розроблення і впровадження інформаційної технології, яка забезпечує обробку інформації в ІТС згідно з вимогами, встановленими нормативно-правовими актами та НД у сфері ЗІ.

Порядок створення КСЗІ в ІТС розглядається цим НД як сукупність впорядкованих у часі, взаємопов'язаних, об'єднаних в окремі етапи робіт, виконання яких необхідне й достатньо для КСЗІ, що створюється.

Послідовність виконання та типовий зміст робіт кожного з етапів створення КСЗІ повинні узгоджуватися з відповідними стадіями і етапами робіт зі створення ІТС, визначеними ГОСТ 34.601, і викладені у розділі 6 цього НД.

Етапи робіт, які виконуються під час створення КСЗІ в конкретній ІТС, їх зміст та результати, терміни виконання *визначаються ТЗ на створення КСЗІ* на підставі цього НД.

Дозволяється виключати окремі етапи робіт або поєднувати декілька етапів, а також включати нові етапи робіт. За необхідністю дозволяється змінювати послідовність виконання окремих етапів - виконувати одночасно декілька етапів робіт, окремі етапи виконувати до завершення попередніх і т.п., якщо це не призводить до зниження якості робіт і не суперечить цілям їх виконання.

Під словами “не призводить до зниження якості робіт і не суперечить цілям їх виконання” розуміється, що зміст етапів передбачає виконання *всіх основних робіт*, встановлених ДСТУ 3396.1:

- визначення й оцінка загроз для інформації,
- формування вимог,
- розроблення й реалізація проекту КСЗІ,
- проведення випробувань КСЗ
- введення її в експлуатацію в складі ІТС.

Виконання окремих видів робіт під час створення КСЗІ здійснюється у відповідності до *вимог міжвідомчих та відомчих НД ТЗІ*. Цей НД у розділі 6 містить посилання тільки на НД ТЗІ міжвідомчого рівня.

Якщо у галузі впроваджені в установленому порядку і діють **НД ТЗІ відомчого рівня** або існують відповідні нормативні документи, чинність яких поширюється на організацію-власника ІТС або саму ІТС, то вони мають вищу силу і в першу чергу необхідно керуватися ними.

Якщо певний вид робіт не нормовано національною нормативною базою з ТЗІ будь-якого з наведених рівнів, то **допускається використання рекомендацій міжнародних стандартів** в частині, що не суперечить нормативно – правовим актам та нормативним документам України.

До складу КСЗІ входять заходи та засоби, які *реалізують способи, методи, механізми захисту інформації від:*

- **витоку технічними каналами**, до яких відносяться канали ПЕВіН, акустоелектричні та інші канали;
- **несанкціонованих дій та несанкціонованого доступу до інформації**, що можуть здійснюватися шляхом підключення до апаратури та ліній зв'язку, маскування під зареєстрованого користувача, подолання заходів захисту з метою використання інформації або нав'язування хибної інформації, застосування закладних пристроїв чи програм, використання комп'ютерних вірусів та ін;
- **спеціального впливу на інформацію**, який може здійснюватися шляхом формування полів і сигналів з метою порушення цілісності інформації або руйнування системи захисту.

1. Загальні положення відносно створення КСЗІ.

2. Обґрунтування необхідності створення КСЗІ.

3. Характеристика етапів створення КСЗІ.

Підставою для визначення необхідності створення КСЗІ є норми та вимоги чинного законодавства, які встановлюють обов'язковість обмеження доступу до певних видів інформації або забезпечення її цілісності чи доступності, або прийняте власником інформації рішення щодо цього, якщо нормативно-правові акти надають йому право діяти на власний розсуд.

Вихідні дані для обґрунтування необхідності створення КСЗІ у загальному випадку одержуються за результатами:

- аналізу нормативно-правових актів (державних, відомчих та таких, що діють в межах установи, організації, підприємства), на підставі яких може встановлюватися обмеження доступу до певних видів інформації чи заборона такого обмеження, або визначатися необхідність забезпечення захисту інформації згідно з іншими критеріями;
- визначення наявності у складі інформації, яка підлягає автоматизованій обробці, таких її видів, що потребують обмеження доступу до неї або забезпечення цілісності чи доступності відповідно до вимог нормативно-правових актів;
- оцінки можливих переваг (фінансово-економічних, соціальних і т.п.) експлуатації ІТС у разі створення КСЗІ.

На підставі проведеного аналізу приймається **рішення про необхідність створення КСЗІ.**

Після прийняття рішення про необхідність створення КСЗІ в ІТС для організації цих робіт створюється *Служба захисту інформації* (далі - СЗІ) в ІТС. Як виняток СЗІ може створюватися на більш пізніх етапах робіт, але не пізніше етапу підготовки КСЗІ до введення в дію.

Встановлений цим НД порядок створення КСЗІ поширюється і на складові частини (або їх сукупність) КСЗІ інтегрованих ІТС.

Інтегрована ІТС:

- за своїм складом та структурою,
 - функціональними завданнями,
 - можливими суттєвими відмінностями середовищ функціонування кожної складової ІТС та ін.
- може бути неоднорідною системою.

Для кожної окремої системи у складі такої ІТС *існують тільки її властиві:*

- критичні інформаційні ресурси,
- програмно-апаратні засоби обробки даних,
- архітектура обчислювальної системи,
- характеристики середовища користувачів
- технології обробки інформації,
- канали обміну інформацією,
- перелік конкретних загроз тощо.

Вимоги до політики безпеки інформації, вимоги до функціонального профілю захищеності інформації, вимоги до реалізації послуг безпеки тощо в різних складових ІТС на різних об'єктах, де будуть розгортатися її компоненти, мають бути різними.

У цьому випадку КСЗІ інтегрованої ІТС рекомендується будувати за модульним принципом: коли кожна достатньо незалежна складова частина ІТС має свій власний модуль КСЗІ, а КСЗІ інтегрованої ІТС є сукупністю всіх модулів, взаємодія яких забезпечується окремою підсистемою взаємодії та обміну інформації, яка є єдиною для всієї КСЗІ ІТС. Вибір заходів і механізмів захисту кожного модуля здійснюється відповідно до політики безпеки інформації в ІТС і концепції побудови КСЗІ ІТС, чим забезпечується їх узгодження між собою.

Такий підхід має на меті забезпечити:

- реалізацію відкритої архітектури безпеки, зміст концепції якої надано в ISO 7498-2-89 Information proceeding systems. Open Systems Interconnection;
- можливість незалежної розробки, впровадження, проведення випробувань, експлуатації окремо кожної складової частини КСЗІ;
- уніфікацію і оптимізація матеріальних витрат на проектування КСЗІ; ця процедура зводиться до проектування певної кількості типових компонентів, кожен з яких має тільки свої власні дані (для формування бази даних захисту), а не механізми захисту;
- можливість оцінювання кожної складової частини КСЗІ окремо (для будь-якого виду випробувань).

Рішення щодо доцільності застосування цього порядку окремо для кожної частини КСЗІ **приймається власником (розпорядником) ІТС.**

Порядок розроблення, впровадження, використання у складі КСЗІ засобів і систем криптографічного захисту інформації регламентується нормативно-правовими актами і НД з криптографічного захисту інформації і в цьому документі не розглядається.

Суб'єкти КСЗІ

В процес створення КСЗІ беруть участь такі ***сторони***:

- організація, для якої здійснюється створення КСЗІ (Замовник);
- організація, яка здійснює заходи зі створення КСЗІ (Виконавець);
- Державна служба спеціального зв'язку і захисту інформації України (ДССЗІУ) (Контролюючий орган);
- організація, яка здійснює державну експертизу КСЗІ (Організатор експертизи);
- організація, яка за необхідністю притягується Замовником або Виконавцем для виконання деяких робіт зі створення КСЗІ (Підрядчик).

Об'єкти захисту КСЗІ

Об'єктами захисту КСЗІ є ***інформація, у будь-якому її вигляді і формі представлення.***

В залежності від виду і форми представлення інформаційних сигналів, що циркулюють і інформаційно-телекомунікаційної системі (ІТС), у тому числі і у автоматизованих системах (АС), при створенні КСЗІ можуть використовувати різні засоби захисту.

1. Загальні положення відносно створення КСЗІ.

2. Обґрунтування необхідності створення КСЗІ.

3. Характеристика етапів створення КСЗІ.

НД ТЗІ 3.7-003-2005 «Порядок проведення робіт із створення КСЗІ в ІТС» визначає **6 етапів створення КСЗІ** та її документації:

1. Формування вимог до КСЗІ в ІТС

1.1. Обґрунтування необхідності створення КСЗІ і призначення СЗІ:

- наказ про порядок проведення робіт зі створення КСЗІ
- наказ про створення СЗІ
- положення про СЗІ
- перелік інформації, що підлягає обробленню в ІТС та потребує захисту

1.2. Категоріювання ІТС:

- наказ про призначення комісії з категоріювання
- акт категоріювання

1.3. Обстеження середовищ функціонування ІТС:

- наказ про призначення комісії з обстеження
- акт обстеження
- формуляр ІТС

1.4. Опис моделі порушника політики безпеки інформації: модель порушника

1.5. Опис моделі загроз для інформації: модель загроз

1.6. Формування завдання на створення КСЗІ: звіт за результатами проведення аналізу ризиків та формування завдань на створення КСЗІ

2. Розробка політики безпеки інформації в ІТС

2.1. Вибір варіанту КСЗІ

2.2. Складання політики безпеки

2.3. Складання плану захисту

2.4. Складання календарного плану робіт із захисту інформації

3. Розробка Технічного завдання на створення КСЗІ:

- складання технічного завдання та погодження його з органами Держспецзв'язку

4. Розробка проекту КСЗІ:

- складання документів ескізного проекту КСЗІ

- складання документів технічного проекту КСЗІ

- складання документів робочого проекту КСЗІ

5. Введення КСЗІ в дію та оцінка захищеності інформації в ІТС

5.1. Підготовка КСЗІ до введення в дію:

- інструкція про порядок введення в експлуатацію КСЗІ

5.2. Навчання користувачів:

- інструкція адміністратора безпеки в ІТС

- інструкція системного адміністратора ІТС

- інструкція користувача ІТС

- правила управління паролями в ІТС

- правила видачі, вилучення та обміну персональних ідентифікаторів, інших атрибутів розмежування доступу в ІТС

5.3. Комплектування КСЗІ

5.4. Будівельно-монтажні роботи:

- наказ про призначення комісії з приймання робіт
- акт приймання робіт

5.5. Пусконалагоджувальні роботи:

- акт інсталяції та налагоджування АВПЗ і КЗЗ від НСД
- акт завершення пусконалагоджувальних робіт

5.6. Попередні випробування КСЗІ:

- наказ про створення комісії з проведення випробувань
- програма та методика попередніх випробувань
- протокол про проведення попередніх випробувань
- акт завершення попередніх випробувань

5.7. Дослідна експлуатація КСЗІ:

- наказ про введення ІТС в дослідну експлуатацію
- акт завершення дослідної експлуатації
- акт завершення робіт зі створення КСЗІ

5.8. Державна експертиза КСЗІ:

- заявка на проведення державної експертиза КСЗІ
- експертний висновок щодо відповідності КСЗІ вимогам НД ТЗІ
- атестат відповідності КСЗІ вимогам НД ТЗІ
- наказ про дозвіл на обробку в ІТС інформації, яка підлягає захисту

6. Супровід КСЗІ:

- наказ про порядок забезпечення захисту інформації в ІТС
- інструкція щодо забезпечення правил обробки ІзОД в ІТС
- інструкція з антивірусного захисту інформації в ІТС
- інструкція про порядок використання засобів КЗІ в ІТС
- інструкція про порядок обліку та використання машинних носіїв інформації
- інструкція з правил управління паролями в ІТС
- інструкція про порядок створення і зберігання резервних копій інформаційних ресурсів ІТС
- інструкція про порядок проведення контролю режиму обробки та захисту інформації в ІТС
- інструкція про порядок супроводу та модернізації КСЗІ в ІТС
- інструкція про порядок відновлювальних та ремонтних робіт ІТС
- інші інструкції.